

Aan Minister en de Staatssecretaris

nota

Concept beleidskader buisleidingen en multimodaal
transportsysteem

TER BESLISSING

Datum

1 februari 2024

Onze referentie IENW/
BSK-2023/363575

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Maritieme Zaken Afd.
Zeehavens

Beslistermijn

12 februari 2023

Bijlage(n)

3

Aanleiding

In de verzamelbrief van 7 april 2023 (Kamerstuk 2023D1867) voor het CD goederenvervoer van 13 april 2023 heeft u toegezegd om een Beleidskader buisleidingen in een multimodaal transportsysteem naar de Kamer te sturen. Doel van de toezegging is om duidelijkheid te geven over de rol van het Rijk bij buisleidingen en om in te gaan op kansen en uitdagingen binnen dit domein. Daarnaast heeft u in dit debat aangegeven om een regionale inventarisatie uit te voeren naar de behoefte van buisleidingen. Met de bijgevoegde rapportage van Buck en een passage in de conceptkamerbrief geeft u invulling aan de toezegging.

Geadviseerde besluiten

Kennis nemen van de bijgevoegde brief (en bijlages).

1. Instemmen met verzending van de brief naar de Tweede Kamer. De ministers van EZK en MKE zijn akkoord met de brief.
2. Instemmen met dat IenW binnen het Rijk een coördinerende rol als centraal aanspreekpunt voor de buisleidingensector voor buisleidingen als transportmodaliteit vervult, zonder dat IenW de verantwoordelijkheid voor ruimte, energie- of industriebeleid daarmee overneemt van respectievelijk BZK of EZK.
3. Instemmen met het publiceren van de rapportage van Buck om daarmee invulling te geven aan uw toezegging om een inventarisatie te doen naar de behoefte naar buisleidingen.

Kernpunten

Besluit 1: Inhoud brief/beleidslijn

- Buisleidingen spelen een belangrijke rol in het vervoer van gevaarlijke stoffen in Nederland. Daarbij moet onderscheid gemaakt worden in het vervoer van energie (aardgas en waterstof) en overige stromen. Vervoer van energie is gereguleerd. Overig buisleidingenvervoer betreft met name privaat en kent een specifieke doel/bestemming, meestal van / naar / tussen industrieclusters.
- De huidige rol van het Rijk is ruimte bieden aan buisleidingen (BZK), energie- en industriebeleid (EZK), externe veiligheid (IenW), en Rijks coördinatie van grote projecten van nationaal belang (EZK, IenW, BZK)

- samen). Daarnaast wordt in de brief aangegeven dat we nader verkennen wat de overheid kan doen om buisleidingenvervoer te stimuleren.
- Uitgangspunt voor de Kamerbrief is dat buisleidingen privaat blijven. Als overheid continueren we de faciliterende rol. Reden hiervoor is dat het meestal gaat om infrastructuur dat onderdeel uitmaakt van industrieclusters (bedrijfsinfrastructuur) of het gaat om het vervoer van nutsvoorzieningen die een eigen reguleringsregime kennen.
 - *Andere toezegging, inventarisatie buisleidingen:* Uit het onderzoek inventarisatie buisleidingen (Buck 2023) komt naar voren dat de behoefte aan nieuwe buisleidingen vooral ligt bij waterstof en andere energierijke waterstofdragers en CO₂. Daarbij is de behoefte van buisleidingen sterk gerelateerd aan de ontwikkeling van de Zeehavens en industrieclusters in Nederland.

Datum

1 februari 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2023/363575

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Maritieme Zaken
Afd. Zeehavens

Aan

Minister en staatssecretaris

Bijlage(n)

3

Besluit 2: Oppakken coördinerende rol buisleidingen in multimodaal transportsysteem (in bredere context van rol Rijk buisleidingen).

- Op 20 maart 2023 heeft een benen-op-tafel plaatsgevonden met de DG's en de bewindslieden van IenW, over de rol van het Rijk en IenW bij buisleidingen. Daaropvolgend is een Bestuursraad georganiseerd over dit onderwerp. Naar aanleiding hiervan is een werkgroep opgericht die gekeken heeft naar de rol van het Rijk bij buisleidingen en de rolverdeling daarbij tussen de ministeries.
- In het kort zijn uit de werkgroep de hoofdconclusies gekomen dat:
 - De huidige rolverdeling klopt (BZK ruimte, EZK energie en industriebeleid IenW, veiligheid en goederenvervoerbeleid). Hoewel, op ruimtelijk gebied is het wel nodig dat beleid en uitvoering/toezicht geïntensiveerd worden.
 - Vanuit de omgeving (andere overheden/ bedrijven/ branchepartijen) wordt aangegeven dat er behoefte is aan een centraal aanspreekpunt binnen de rijksoverheid, zoals bijvoorbeeld voor de Noordzee is georganiseerd.
 - Buisleidingen een belangrijke positie kunnen spelen in de energie- en grondstoffentransitie. Tegelijkertijd zorgt de plicht om te verduurzamen er ook voor dat bedrijven er momenteel voor kiezen om te investeren in de verduurzaming van de *core business* en daarmee minder in de aanleg van buisleidingen.
 - Aanvullend hierop kan overwogen worden om vanuit het Rijk (het gebruik van) buisleidingen te stimuleren, zeker gezien de beoogde rol in de energie- en grondstoffentransitie. Het zal dan nader onderzocht moeten worden welk instrument hiervoor het beste past.
Gedacht kan worden aan:
A) Financiële stimulans (via het wegnemen van risico's door bijvoorbeeld garantstelling, verwerven grond of anderszins), beleidsmatig, B) Beleid om multifunctioneel gebruik van buizen te stimuleren.
- Vanuit de gedachte dat buisleidingen infrastructuur zijn die een belangrijk onderdeel uitmaken van ons modaliteitensysteem is het voorstel om IenW aanspreekpunt te maken voor buisleidingen als transportmodaliteit en binnen het Rijk vanuit dit kader een coördinerende rol op te pakken.

Daarmee nemen we niet de verantwoordelijkheid over van EZK en BZK. Wel biedt dit IenW de positie om aan tafel te zitten bij belangrijke beleidsdomeinen voor buisleidingontwikkeling (ruimte, industrie, energie, innovatie, veiligheid).

- Ruimte is een belangrijk aandachtspunt voor buisleidingen. Voor het kruisen van infrastructuur zijn we met RWS en ProRail al aan het kijken welke rol ze daarbij spelen. Toezicht op het vrijhouden van de SVB stroken wordt opgepakt vanuit het Programma Energiehoofdstructuur (Hierna PEH: verantwoordelijkheid EZK, BZK). Definitieve PEH met uitvoeringsagenda is beoogd om Q1 2024 naar de Kamer gestuurd te worden.
- Door nieuwe ontwikkelingen op buisleidingengebied kijken ILT en RWS ook naar hun rol op dit domein. ILT wil meer actiever meekijken met ontwikkelingen op veiligheidsgebied (bv. ontwikkeling ammoniak transport en het plaatsen van gelijkstroom nabij buisleidingen). RWS wil een actievere rol spelen bij het toekomstbestendig kruisen van infrastructuur en het toezicht op het vrijhouden van SVB stroken. EZK, IenW en BZK zijn aan het kijken welke toezichtsrol nodig is op de verschillende beleidsdomeinen.

Datum

1 februari 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2023/363575

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Maritieme Zaken
Afd. Zeehavens

Aan

Minister en staatssecretaris

Bijlage(n)

3

Besluit 3: Publicatie *Buck rapportage inventarisatie buisleidingen*

Buck heeft in opdracht van IenW een uitgebreide inventarisatie gedaan bij verschillende publieke- en private partijen naar de behoefte naar buisleidingen. Daarbij komt naar voren dat er vooral behoefte is aan buisleidingen infrastructuur voor nieuwe energierijke waterstofdragers zoals waterstof en ammoniak en voor CO₂ transport. Wel is de wens om te blijven kijken naar kansen voor modal shift. Tot slot komt duidelijk naar voren dat de wens naar buisleidingen sterk gekoppeld is aan de ontwikkeling van de industrieclusters in Nederland.

Krachtenveld

- Hernieuwde politieke interesse voor buisleidingen komt vooral uit a) Verduurzaming energie, buisleidingen zijn nodig voor transport van CO₂ en energierijke waterstofdragers b) Ontwikkeling van de Zeehavens die een hubfunctie willen vervullen voor de distributie van nieuwe waterstofdragers op de Noordwest-Europese markt c) Vraag of bepaalde vervoersstromen op het spoor en de binnenvaart niet via een buisleiding vervoerd kunnen worden.
- Vanuit a en b vragen industriepartijen en de Zeehavens voor een actievere rol van het Rijk bij buisleidingen. Dit spitst zich met name toe op ruimte voor buisleidingen, duidelijke veiligheidskaders, innovatiebeleid en publieke financiering van nieuwe buisleidingen-infrastructuur.
- Vanuit de regio's bestaat vooral de vraag of buisleidingen geen alternatief kunnen zijn voor spoorvervoer van gevaarlijke stoffen (c). In de praktijk blijkt deze modal shift niet of nauwelijks haalbaar, omdat het gaat om relatief kleine volumes en/of pluriforme vervoersrelaties. Spoor en buisleidingen vervullen elk een wezenlijk andere rol in het modaliteitssysteem. Actueel hierin is de discussie rondom het transport van LPG en Propeen over de Brabantroute richting Chemelot. Hiervoor is gekeken naar buisleidingen als onderdeel van het Delta Rhine Corridor project. Uiteindelijk is er echter geen initiatiefnemer opgestaan om deze buisleidingen te realiseren. Wij zijn met EZK in gesprek met Chemelot over veilig transport van gevaarlijke stoffen.

- RWS (kruisen infrastructuur, toezicht vrijhouden stroken buisleidingen/Raad van Toezicht LSned), ProRail (kruisen infrastructuur), ILT (toezicht veiligheid) en RIVM (modellen ontwikkeling toezicht veiligheid) spelen een belangrijke rol bij buisleidingen. Het vergroten van de beleidsinzet op buisleidingen betekent ook een intensivering van de rollen van deze partijen. Dit is een belangrijk element dat meegenomen wordt in de nadere verkenning.

Datum

1 februari 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2023/363575

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Maritieme Zaken
Afd. Zeehavens

Aan

Minister en staatssecretaris

Bijlage(n)

3

Toelichting

Grote projecten DRC en waterstofbackbone

Op dit moment zijn er een tweetal grote buisleidingen projecten die beide onderdeel uitmaken van het Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat; het Delta Rhine Corridor project en het waterstofbackbone project van Gasunie. Uit deze projecten komt naar voren dat ruimte voor buisleidingen, goede veiligheidskaders en rijks-coördinatie belangrijk zijn om te zorgen dat deze projecten gerealiseerd worden. Daarbij ligt de nadruk op energiestromen en CO2 transport. De andere potentiële stromen (LPG, propeen en circulair) zijn uit de scope gevallen van het DRC project. Hier is geen private initiatiefnemer voor, daarnaast is het onzeker of deze stromen nog in voldoende mate bestaan om de businesscase voor buisleidingen rond te krijgen.

Relatie met andere programma's van het Rijk

Het beleidskader buisleidingen in multimodaal kader heeft een duidelijke relatie met een aantal andere programma's binnen het Rijk. Het gaat dan met name om:

- Programma Energiehoofdstructuur, waarin ruimte voor energie infrastructuur wordt gewaarborgd. Het gereserveerde tracé voor buisleidingen die voorheen onderdeel uitmaakte van de structuurvisie buisleidingen gaan hier in op. De hoofdcontouren voor dit programma zijn voor de zomer naar de Kamer gestuurd. Afronding van het programma is beoogd in Q1 2024.
- Het Nationaal Plan Energiesysteem, beoogde afronding eind 2024. Met het NPE maakt het kabinet richtinggevende keuzes die de basis leggen voor de ontwikkeling van het energiesysteem. Onderdeel hiervan is de visie op welke energierijkwaterstofdragers een plek gaan krijgen in het Nederlandse energiesysteem. Dit is belangrijk voor de ontwikkeling van nieuwe buisleidingen in Nederland.
- Goederenvervoeragenda/Mobiliteitsvisie, beoogde afronding Q1 2024. In deze documenten staat beschreven wat de rol is van buisleidingen in het multimodale vervoerssysteem.
- Veiligheid in de omgevingswet, de kader voor externe veiligheid van buisleidingen gaan op in de omgevingswet. Deze kaders blijven zich ontwikkelen. Nieuwe ontwikkelingen vinden plaats op veiligheid rondom nieuwe energiedragers zoals ammoniak. Ook wordt gekeken naar de voorwaarden bij het aanleggen van stroom nabij buizen voor optimale ruimtelijke inpassing van nieuwe (energie)infrastructuur.
- Als onderdeel van de Maatwerkafspraken met de industrie wordt ook gekeken naar benodigde infrastructuur zoals buisleidingen.

Rol onderdelen IenW

Binnen IenW hebben verschillende onderdelen een rol bij buisleidingen:

- DGMI is verantwoordelijk voor de kaders voor externe veiligheid.

- DGLM is verantwoordelijk voor het goederenvervoerbeleid en de ontwikkeling van Zeehavens.
- DGWB is verantwoordelijk voor water en bodem sturend. Dit heeft implicaties voor klimaatbestendige infrastructuur, maar ook het opruimen van oude infrastructuur.
- DGMO is verantwoordelijk voor duurzaam vervoer.
- RWS heeft meerdere rollen op het gebied van buisleidingen, waar gekeken wordt om die te intensiveren:
 - o Kruising van infrastructuur. Waarbij op dit moment nadrukkelijk gekeken wordt naar het toekomstbestendig kruisen van infrastructuur bijvoorbeeld bij het Hollands Diep. Gedacht moet worden bijvoorbeeld aan het bouwen van een tunnel om ruimte te bieden aan toekomstige infrastructuur.
 - o Toezicht op het vrijhouden van de buisleidingen tracés. Deze rol is nu beperkt maar kan groter worden na vaststelling van het PEH.
 - o Data ontwikkeling buisleidingen als onderdeel van het BasGoedmodel (informatie voor beleidsontwikkeling).
 - o RWS zit in de Raad van Toezicht van LSNed namens het Rijk. LSNed beheert een specifieke straat voor buisleidingen tussen Rotterdam en Antwerpen.

Datum

1 februari 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2023/363575

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Maritieme Zaken
Afd. Zeehavens

Aan

Minister en staatssecretaris

Bijlage(n)

3

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
02.	Kamerbrief beleidskaderbuisleidingen in een multimodaal transportsysteem	Brief om naar de Kamer te sturen
03.	Rapportage inventarisatie buisleidingen (BUCK 2023)	Onderzoek nav. toezegging om buisleidingen behoefte te inventariseren.

14/01/2024 10:00